

L. MIHAL

O NASLJEDIVANJU KRATKIH UŠIJU KOD OVACA

U cijelom sklopu osobina koje jednu grupu domaćih životinja čine rasom, oblik i položaj ušne školjke, iako manje važna karakteristika, ipak imaju značaja pri određivanju rasne pripadnosti. Kod mnogih vrsta i rasa domaćih životinja imamo u tom pogledu velikih razlika. Kod ovaca bergamska i jezerosolčavska rasa imaju upadljivo duge i klopave uši. Među domaćim pramenkama metohijska bjeloglava ovca (bardoka*) ističe se izrazito dugim i većim ušima od ostalih sojeva. Kod tih rasa, odnosno sojeva ovaca, velike, klopave uši su rasna odlika i ona kao takva, ulazi u standardne karakteristike za dotičnu rasu, odnosno soj.

Međutim, kod nekih ovaca nailazimo i na pojavu kratkih spoljnih dijelova uha ili čak na potpuno odsutstvo ušne školjke i to u jednoj te istoj rasi ili soju. Ta pojava je u našoj zemlji dosta česta kod srednjo-bosanskih pramenki, a naročito kod ovaca na Kupreškom Polju. Računa se poprilično da jedna petina ovaca iz tog kraja nema ušne školjke ili im je ona zakržljala. Ovcu sa zakržljalim spoljnim dijelovima uha nazivaju u narodu »čula« a onu bez ušne školjke »sofa«. Postoji vjerovanje kod tamošnjih seljaka da su te ovce življe i okretnije od ovaca s normalno razvijenim ušima. One na paši lakše provlače glavu kroz grmlje i šiblje a tako isto i prilikom soljenja, hranjenja sijenom i koncentratima, te na taj način lakše dolaze do hrane. Vjeruje se da bolje podnose i velike hladnoće. Zbog svega toga tamošnji gajači rado odabiraju čulaste ovce za priplod. Ova pojava je zapažena i kod karakula, norveških tauter ovaca i nekih sjeveroameričkih rasa.

Značajno je da se ova osobina nasljeđivanjem prenosi na potomstvo. Prva opažanja o ovome objavio je Wriedt (1914 godine). Kasnije su i drugi autori (Ritzmann, Adametz, Vasin, Luch, Blum) potvrdili ova zapažanja i dopunili ih svojim ispitivanjima.

Wriedt je ukrštao bezuhe norveške tauter ovce sa čevijot ovcama s normalnom dužinom uha. Dobijeni križanci imali su dužinu uha između 4—6 cm, dok je normalna dužina uha kod tauter ovaca od 8—11 cm. Luch je pario karakul ovce s normalno dugim ušima (15,4—20,5 cm) s bezuhim karakul ovcama i dobio je potomstvo koje je imalo dužinu ušne školjke od 7,4—14,4 cm. Prema Vasinu normalna dužina uha kara-

*) Prosječna dužina ušne školjke, mjerena po spoljnoj strani, kod bardoka ovaca iznosi 14.57 ± 0.30 cm ($n = 42$), varijacije od 13—16 cm a kod ovnova 13.00 cm ($n = 4$) s varijacijama od 12—14 cm. Mjere uzimane 1949 godine na ovcama koje su se nalazile na Poljoprivredno-planinskom dobru Han Pijesak.

kulskih ovaca iznosi $14,77 \pm 0,05$ cm (varijacije od 10—19 cm, a potomstvo dobijeno njihovim parenjem s bezuhim karakulskim ovcima imalo je dužinu ušne školjke u prosjeku 10.18 cm (varijacije od 6—15 cm).



Sl. 1 — Ovca br. 7

U stadu ovaca O g l e d n o g d o b r a Poljoprivrednošumarskog fakulteta u Sarajevu, kupljenog 1948 godine, bile su dvije ovce s kratkim ušnim školjkama, ovca br. 7 (sl. br. 1) i ovca br. 21 (sl. 2). Obje ovce potiču s Kupreškog Polja. Od 1949 do 1952 godine stalno su parene s virtemberškim ovnom normalno razvijenih ušnih školjki. U radu s njima zapazili smo da su svake godine jagnjile jagnjad s defektnom ušnom školjkom. U 1950 godini ovca br. 7 dala je jedno muško jagnje, a ovca br. 21 bliznad od kojih je žensko jagnje ostavljeno za priplod. U 1951 godini obje ovce su ojagnjile mušku bliznad, a u 1952 dale su po jedno muško jagnje. Dobijena jagnjad bila su mahom muška, te su poslije odlučivanja prodavana. Jedino je ostalo za priplod žensko jagnje-bliznanče od ovce br. 21 iz 1950 godine, ovca br. 61 (sl. br. 3). Ta ovca je pored kratkih ušnih školjki, dužine 7,5 cm, naslijedila od matere i slab kvalitet vune, slabu obraslost po tijelu i pigmentiranost kože po licu i cjevanicama, što se djelimično vidi iz slike. Po svom eksterijeru je mnogo više naginjala materi nego ocu. Ista ovca ukrštena s prekos ovnom ojagnjila je 1953 godine žensko jagnje br. 341 (sl. br. 4), koje u pogledu kvaliteta vune, obraslosti i pigmentiranosti kože više naginje ocu, ali je ipak



SL. 2 -- Ovea br. 21



SL. 3 -- Ovea br. 61

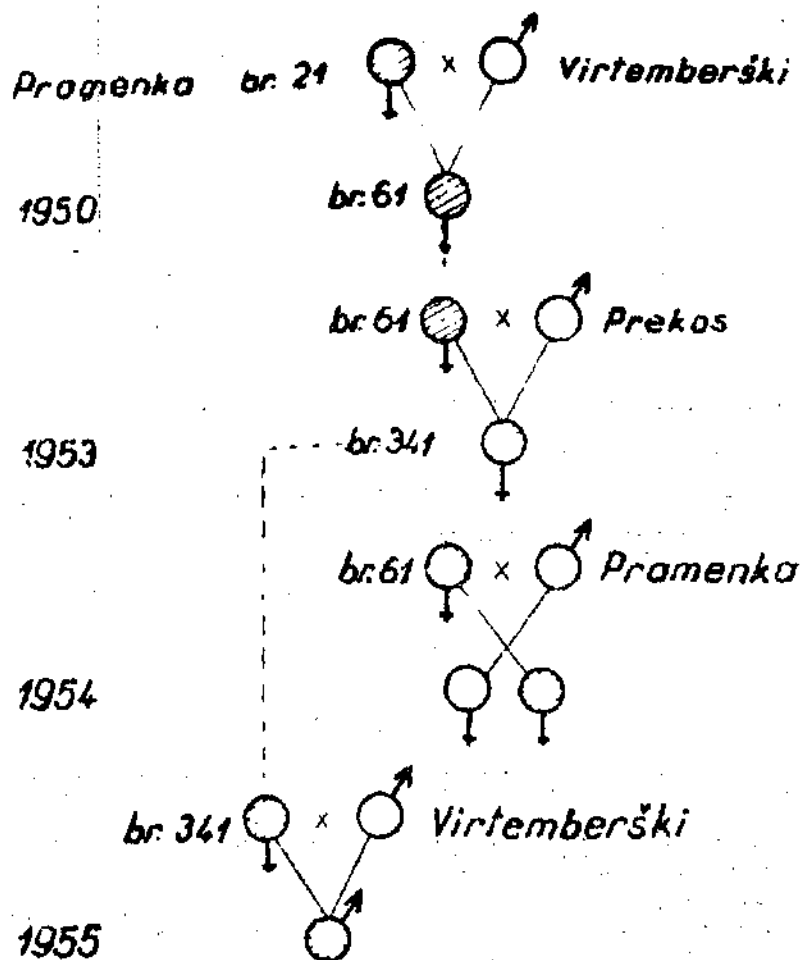


Sl. 4 -- Jagnje br. 341 iz 1953 god.



Sl. 5 — Oveca br. 61 sa bliznadima iz 1954 god. i dviškom
br. 341 njeuo jagnje iz 1953 god.

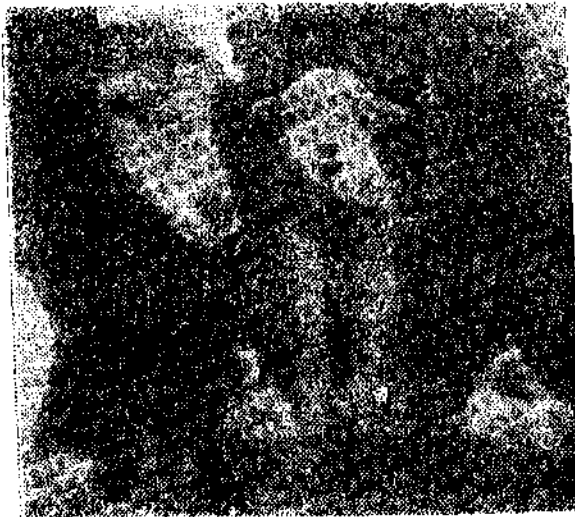
Šematski prikaz nasljeđivanja kratkih ušiju



naslijedilo od matere kratke uši. Kao dviska imala je ušnu školjku dugu 6 cm. U 1954 godini ovca br. 61 parena s ovnom rase pramenka ojagnjila je dvoje jagnjadi (sl. br. 5) od kojih je jedno s kratkim ušima, 5 cm dužine a drugo ima normalno razvijene ušne školjke, 13 cm duge. Na slici br. 5 desno je ovca br. 61, u sredini su bliznad iz 1954 godine, a lijevo je dviska br. 341, njeno jagnje iz 1953 godine.

Godine 1955 ovca br 341 (jagnje iz 1953) parena s virtemberškim ovnom s normalno razvijenim ušima ojagnjila je muško jagnje s kratkim ušima 4 cm dugim (sl. br. 6).

Iz priloženog šematskog prikaza se vidi kako je teklo nasljeđivanje kratkih ušiju od 1949 do 1955 godine.



Sl. 6. — Ovca br. 341 sa jagnjetom iz 1955 god.

Sudeći po rezultatima koje su dobili Vriedt, Lush, Vasin i ovih naših prvih zapažanja u ovom pogledu proizlazi da su ovce bez ušne školjke i one s kratkim ušima vrlo interesantan objekat za proučavanje nasljednosti genetskih konstitucija.

ZUSAMMENFASSUNG

ÜBER DIE VERERBUNG DER KURZOHRIGKEIT BEI DEN SCHAFEN

Bei den Schafen in der Gegend von Kupres (Bosnien) ist es eine häufige Erscheinung, dass sie kurze Ohrmuscheln haben. Diese Eigenschaft vererbt sich auf die Nachkommenschaft, auch wenn die Schafe mit Böcken, die normal entwickelte Ohren haben, gepaart werden.

Aus dem beiliegenden Schema kann man den Erbgang der Kurzohrigkeit bei Schafen auf dem Mustergut der Fakultät in Sarajevo von 1949—1955, verfolgen.

Durch die schaffierten Zeichen der Geschlechtsmerkmale auf dem Schema werden die Schafe mit kurzen Ohren bezeichnet.

LITERATURA:

1. Dohner — Krallinger: Handbuch der Schafzucht und Schafhaltung, Erster Band Paul Parey 1939.
2. Hrasnica F. Uzgojne metode u ovčarstvu i postanak novih pasmina, Veterinaria, Sarajevo, God. III sv. 2.
3. Ogrizek A. Ovčarstvo, Poljoprivredni Nakladni Zavod, Zagreb 1948.
4. Palićan B. Razvitak težine kupreške jagnjadi s obzirom na utjecaj nekih vanjskih faktora. Veterinaria, Sarajevo, God. I Br. 5—6—7.